

การพัฒนารูปแบบการผลิตนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ Development of pre-service teacher's production models to become professional teachers of Rajabhat University

จิตทยา สิทธิโสภาสกุล (Thittaya Sitthisopasakul)^{1*} E-mail: thittaya.si@bsru.ac.th

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : thittaya.si@bsru.ac.th

(Received: February 28, 2024; Revised: March 27, 2024; Accepted: March 29, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักศึกษาครู 2) พัฒนาเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานักศึกษาครู และ 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู มีตัวอย่างวิจัยจำนวน 600 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ระยะที่ 2 การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางและรูปแบบในการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ 2) พัฒนารูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 3) พัฒนาคู่มือการผลิตนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาครู ผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักศึกษาครู และการพัฒนาเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานักศึกษาครู พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 1465.121$ df = 612 p = 0.000 GFI = 0.884 AGF = 0.844 RMR = 0.024 RMSEA = 0.048) และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในโมเดล พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.001) แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างตรงตามทฤษฎีที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้วัดสมรรถนะนักศึกษาครูได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ 2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของนักศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน (PNI เท่ากับ 0.07) 3. ผลการศึกษาแนวทางและพัฒนารูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ ควรมีดังนี้ 1) ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริง 2) ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอนบนพื้นฐานที่จำเป็นต่อสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา 3) ส่งเสริมการเข้าร่วมอบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การจัดเวทีเสวนา หรือการศึกษา ดูงาน 4) ส่งเสริมการวัดและประเมินผล 5) ส่งเสริมการทำวิจัย 6) ส่งเสริมการจัดระบบโค้ช (Coaching) 7) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 8) ส่งเสริมระบบเครือข่าย และ 4. ผลการพัฒนาคู่มือผลิตนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพ พบว่า คู่มือ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) หลักการ 5) กรอบสมรรถนะ 6) โครงสร้างเนื้อหา 7) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 8) การวัดและประเมินผลโดยที่กรอบสมรรถนะ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.69, SD=0.67)

คำสำคัญ : องค์ประกอบเชิงยืนยัน ; ความต้องการจำเป็น ; สมรรถนะนักศึกษาครู ; ครูมืออาชีพ

Abstract

This research was conducted with a mixed research methodology, divided into two phases. Phase One involved conducting a quantitative data analysis, aiming to 1) analyze the teacher students' competencies; 2) develop research instruments to assess needs necessary for developing the pre-service teachers; and 3) assess needs necessary for developing the teacher students competencies. Six hundred samples participated in this research, and the research instruments included teachers professional competency assessment forms. Phase two involved conducting a qualitative and quantitative data analysis aiming to 1) study approaches to and models for producing competency-based pre-service teachers; 2) develop the models for producing competency-based pre-service teachers of Rajabhat University; and 3) develop a manual for producing pre-service teachers to become professional teachers of Rajabhat University. The main informants were the supervisors, mentor teachers, pre-service teachers and school administrators. The research instruments included the interview forms, record forms, and appropriateness assessment form of the manual. The results of the research were summarized as follows:

1. The results of the confirmatory factor analysis of student teacher competencies showed that the models were consistent with the empirical data ($\chi^2 = 1465.121$ df = 612 p= 0.000 GFI = 0.884 AGF = 0.844 RMR = 0.024 RMSEA = 0.048) and when considering the weights of the variables in the model, it was found that all the variables were statistically significant ($p < 0.001$), showing that the developed instrument had the structure as specified by the theory and could be used to reliably measure teacher student competencies;

2. The results of the assessment of students' needs for competency development revealed that the first step was to conduct research relevant to students' problems. and create a network of cooperation with parents to support quality learning of students (PNI equal to 0.07);

3. The results of the study of approaches to and development of the models for producing competency-based pre-service teachers should have the following formats: 1) Promote actual practice, 2) Promote organization of the teaching and learning process on the basis necessary for the competencies that need to be developed, 3) Promote participation in trainings, workshops, seminars or study tours; 4) Promote measurement and evaluation; 5) Promote research; 6) Promote organization of a coaching system (coaching; 7) Promote organization of learning environment; and 8) Promote network systems; and

4. The results of developing a manual for producing pre-service teachers to become professional teachers revealed that the manual consisted of 8 main elements: 1) Origins and importance, 2) Aims, 3) Basic concepts, 4) Principles, 5) Competency framework, 6) Content structures, 7) Competency development process, and 8) Measurement and evaluation where the competency framework has the highest overall average of suitability (Mean=4.69, SD=0.67).

Keywords: Confirmatory Factor Analysis ; Needs Assessment ; Teacher student competencies ; Professional teachers

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศในระยะยาว ให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยการปรับบทบาทมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นฟันเฟืองสำคัญสำหรับการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศผ่านการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจกลุ่มมหาวิทยาลัย เปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดระบบและการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) จากพระราชบัญญัติการศึกษา ที่ทรงให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นแหล่งผลิตครูที่มีคุณภาพ เป็นแหล่งความรู้วิชาการ (ดาร์พงษ์ รัตนสุวรรณ, 2560) มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งทั่วประเทศได้น้อมนำมาจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาในระยะ 20 ปี ในการเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ เน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นเลิศ โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู ได้มีการกำหนดเป้าหมาย ได้แก่ ผลิตครูระบบปิด/เปิด พัฒนาศักยภาพครู และพัฒนานวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครู ตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) (ฉบับปรับปรุง 11 ตุลาคม 2561)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เฉพาะทางในการผลิตบัณฑิตครู (ครุศาสตรบัณฑิต) จึงต้องมีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร และการนำสู่การปฏิบัติการผลิตครูที่มีขั้นตอนการดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตร และการผลิตบัณฑิตครูให้มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติงานในสถานศึกษา ภายใต้กรอบแนวทางกระบวนการผลิตด้วย School Integrated Learning ครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับ และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติ และบริบทโลก ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565) ประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) 3) จริยธรรม (Ethics) 4) ลักษณะบุคคล (Character) และสำหรับนักศึกษาครูจะมีเพิ่มเติมด้านที่ 5 ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565)

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2566) ได้กำหนดสมรรถนะทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย (ก) ความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในวิชาชีพครู และวิชาเอก ตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด และ (ข) การปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยองค์ประกอบของการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ 2) สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และ 3) สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดยมีสมรรถนะหลัก สมรรถนะย่อย พฤติกรรมบ่งชี้ที่ใช้ในการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ให้ผู้ประเมิน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารสถานศึกษา มีเกณฑ์การให้คะแนนการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู กำหนดให้พฤติกรรมบ่งชี้แต่ละข้อ ให้คะแนนเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้งนี้ เกณฑ์การให้คะแนนการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพฯ ในแต่ละพฤติกรรมบ่งชี้ และค่าน้ำหนักการให้คะแนนของผู้ประเมินแต่ละคนให้เป็นไปตามคะแนนรูบริก โดยผู้เข้ารับการประเมินต้องมีคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพฯ แต่ละองค์ประกอบไม่น้อยกว่า 3.00 และต้องได้คะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ ไม่น้อยกว่า 3.00 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ฯ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันผลิตครูที่เป็นหน่วยสำคัญและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้ในการประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้อง

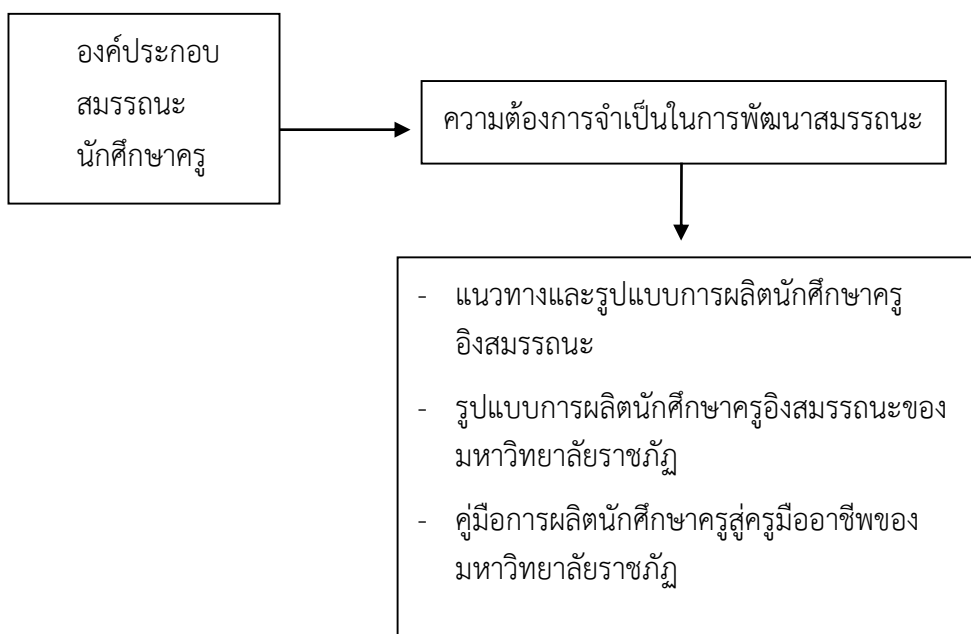
การส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีความพร้อมทางการเรียนและมีกิจกรรมพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ นักศึกษามี ความรู้ความสามารถตามหลักสูตร มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วยทักษะที่จำเป็นสำหรับการ เรียนรู้ 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มวิชาหลัก กลุ่มทักษะชีวิตและอาชีพกลุ่มทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และกลุ่มทักษะ สารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ควบคู่กันไป

จากความสำคัญดังกล่าว งานวิจัยนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาการผลิตนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันไปทั้งมวลความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ ซึ่งประกอบ รวมกันเป็นสมรรถนะ (Competency) โดยการศึกษาว่าสมรรถนะใด มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้ เกิดขึ้นก่อนหรือเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ต้องมีการวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความ ต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูเสียก่อนจึงพัฒนาเครื่องมือและแนวทางในการวัดและประเมิน สมรรถนะของนักศึกษาครูเพื่อนำมาสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของวงการ วิชาชีพครู และจัดทำเป็นคู่มือต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักศึกษาครู
- 2) เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานักศึกษาครู
- 3) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ
- 5) เพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
- 6) เพื่อพัฒนาคู่มือการผลิตนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิจัยในระยะนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักศึกษาครู 2) พัฒนาเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานักศึกษาครู และ 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ จำนวน 20,094 คน (กองระบบและบริหารข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566)

กำหนดตัวอย่างวิจัยจากตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1970, อ้างถึงใน วรณิ แกมเกตุ, 2551) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม 5% โดยคิดจากจำนวนประชากร 20,094 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม 392 คน และข้อตกลงเบื้องต้นการวิเคราะห์สถิติองค์ประกอบเชิงยืนยัน ที่จำนวนตัวอย่างต้องมีจำนวนตัวอย่างประมาณ 10 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Hair และคณะ, 2017) เพื่อป้องกันการสูญหายและ อัตราการตอบกลับต่ำจึงเก็บตัวอย่างวิจัยเพิ่มเป็นจำนวน 600 คน ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงของการใช้สถิติดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยแบ่งภูมิภาคออกเป็น 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ กลาง ตะวันออก ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และทำการสุ่มอย่างง่ายได้ตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 แห่ง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูที่สร้างและพัฒนาโดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา(ประกาศ คณะอนุกรรมการอำนวยการทดสอบ เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเครื่องมือทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2564) ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ 40 ข้อรายการ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert เพื่อเก็บข้อมูลสมรรถนะที่เป็นอยู่ และสมรรถนะที่คาดหวัง

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์และส่งเป็นแบบสอบถามออนไลน์ด้วยตนเอง โดยส่งผ่านผู้ประสานงาน

1.3.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยได้ทำการตรวจนับจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับ พร้อมกับติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับกลับคืนจากผู้ประสานงาน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากนักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 ฉบับ

1.4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักศึกษาครู โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL ใช้ค่าสถิติตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล ดังนี้ (1) ค่าสถิติ χ^2 , GFI, RMSRA, SRMR (Hair และคณะ, 2017)
2. ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู โดยใช้ดัชนีความสำคัญของ ลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : PNI_{Modified} (สุวิมล ร่องวางนิช, 2562)

ระยะที่ 2 การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

การวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางและรูปแบบในการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ 2) พัฒนารูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 3) เพื่อพัฒนาคู่มือการผลิตนักศึกษาครูสู่คู่มืออาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาครู จำนวน 8 คน และศึกษาจากเอกสารเพิ่มเติม โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ที่มีประสบการณ์ในการดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 คน มัธยมศึกษา 1 คน

ครูพี่เลี้ยง ที่มีประสบการณ์การสอนและเป็นครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 คน มัธยมศึกษา 1 คน

อาจารย์นิเทศก์ ที่มีประสบการณ์การนิเทศเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 คน มัธยมศึกษา 1 คน

นักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏชั้นปีที่ 4 ซึ่งกำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 คน มัธยมศึกษา 1 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้คัดเลือกข้อรายการหรือสมรรถนะ จากแบบประเมินวิชาชีพครูของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (ประกาศคณะกรรมการอำนวยการทดสอบ เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเครื่องมือทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2564)

2) แบบบันทึก สำหรับบันทึกการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและรูปแบบในการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ

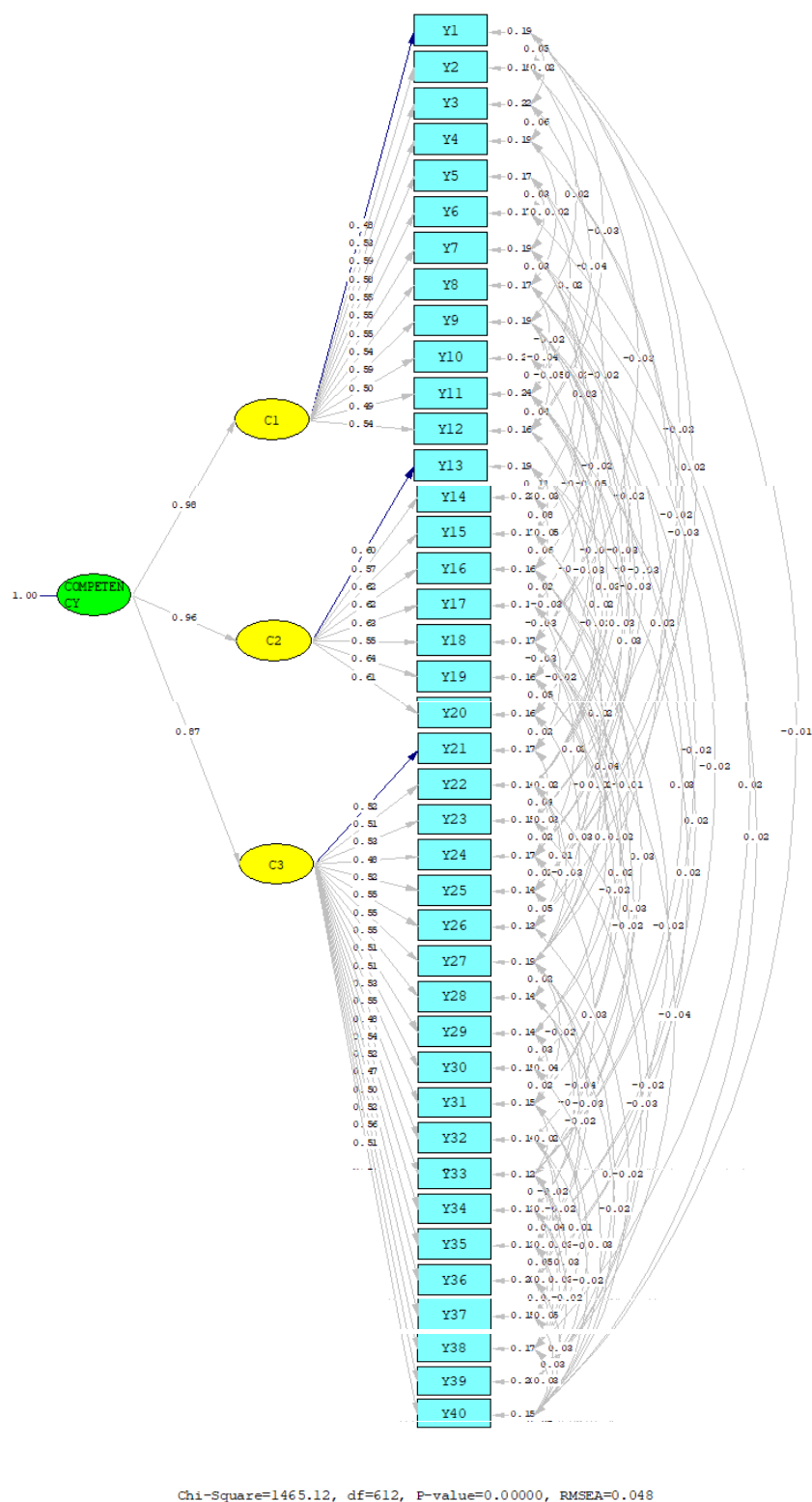
3) แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือฯ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับแนวทางและรูปแบบในการผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
- 2) วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของคู่มือฯ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 1 ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักศึกษาครู 2) พัฒนาเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานักศึกษาครู จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะนักศึกษาครู พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะนักศึกษาครูที่เป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) การใช้เทคโนโลยี 3) การพัฒนาผู้เรียน 4) การวัดและประเมินผล 5) การวิจัย และ 6) การพัฒนาตนเอง และจากการสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะครูมืออาชีพ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ และ 2) ด้านประสบการณ์วิชาชีพ ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ดัดแปลงข้อรายการสมรรถนะจากแบบประเมินของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (ประกาศคณะกรรมการอำนวยการทดสอบ เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเครื่องมือทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2564) ซึ่งมีรายการสมรรถนะที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมดที่ได้สังเคราะห์มา มาใช้ในการเก็บข้อมูล และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลสมรรถนะนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 1465.121$ df = 612 p= 0.000 GFI = 0.884 AGF = 0.844 RMR = 0.024 RMSEA = 0.048) เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) และสัมประสิทธิ์การทำนาย (R2) ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์โมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชน และด้านความเป็นครู พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ 40 ตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยตัวแปรดังกล่าวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) อยู่ระหว่าง 0.418 ถึง 0.636 โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ สมรรถนะเรื่องรายงานการศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนและภูมิปัญญาในท้องถิ่น (A19) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.636 ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด คือ สมรรถนะเรื่องวิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา (A01) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.418 และสมรรถนะนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชน และด้านความเป็นครู องค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุดของการวัดสมรรถนะนักศึกษา คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้มีน้ำหนักเท่ากับ 0.976 รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชน และด้านความเป็นครู มีน้ำหนักเท่ากับ 0.960 และ 0.875 ตามลำดับ รายละเอียดดังภาพที่ 1 และ ตารางที่ 1



ภาพที่ 1 องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลสมรรถนะนักศึกษาครูสู่ครูมืออาชีพ
ที่มา : จิตยา สิทธิโสภาสกุล, 2566

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง				
ตัวแปรแฝง	COMPETENCY			
	b	SE	t	R ²
C1	0.976	0.047	20.572	0.953
C2	0.960	0.043	22.516	0.922
C3	0.875	0.044	20.017	0.765

$\chi^2 = 1465.121$ df = 612 p = 0.000
 GFI = 0.884 AGF = 0.844
 RMR = 0.024 RMSEA = 0.048

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง			
	C1	C2	C3
C1	1.000		
C2	0.938	1.000	
C3	0.854	0.840	1.000

ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 2 ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู พบว่า ผลการกำหนดความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู วิเคราะห์โดยใช้สูตร Modified Priority Index (PNI Modified) เป็นการถ่วงน้ำหนักโดยหาผลต่างของสภาพที่คาดหวัง (Importance: I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (Degree of Success: D) และหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน มีสูตรการคำนวณคือ $PNI\ modified = (I - D)/D$ จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับแรก ได้แก่ ทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน ($PNI = 0.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะ อันดับแรก ได้แก่ ทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน ($PNI = 0.07$) สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชน ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะ อันดับแรก ได้แก่ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน ($PNI = 0.07$) สมรรถนะด้านความเป็นครู อันดับแรก ได้แก่ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างเต็มความด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับระดับความและช่วงวัย, ติดตามข้อมูลข่าวสารการศึกษา สังคม การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ โดยนำมาปรับใช้/เชื่อมโยง กับเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่วนหนึ่งในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม, นำแนวคิด เทคนิควิธีการ หรือความรู้ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ มาประยุกต์ใช้เป็น, ติดตามข้อมูลและปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ วิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และ ริเริ่มวางแผน หรือ เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญา หรือสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ($PNI = 0.03$) จากข้อรายการสมรรถนะ 40 สมรรถนะ (ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อมูลจากงานวิจัยฉบับเต็มมานำเสนอผลในแต่ละด้านตามความต้องการจำเป็นใน 3 ลำดับแรก) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู

ที่	สมรรถนะ	สภาพที่เป็นอยู่			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ ที่
		Mean	SD	แปลผล	Mean	SD	แปลผล		
	ด้านการจัดการเรียนรู้								
1	วิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา	4.11	0.65	มาก	4.31	0.63	มาก	0.05	3
2	วิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกร	4.10	0.68	มาก	4.31	0.63	มาก	0.05	3
3	เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกร	4.13	0.76	มาก	4.34	0.67	มาก	0.05	3
4	จัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกร	4.13	0.73	มาก	4.37	0.65	มาก	0.06	2
5	รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ	4.13	0.69	มาก	4.35	0.66	มาก	0.05	3
6	ทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน	4.07	0.74	มาก	4.34	0.68	มาก	0.07	1
	ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน								
1	ร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา	4.17	0.75	มาก	4.39	0.66	มาก	0.05	3
2	สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน	4.11	0.75	มาก	4.38	0.67	มาก	0.07	1
3	สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานปกครองของท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน	4.09	0.76	มาก	4.35	0.67	มาก	0.06	2
4	รายงานการศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยเลือกประเด็นศึกษา ได้แก่ 1) วิทยาการในชุมชน 2) ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน 3) แหล่งเรียนรู้ในชุมชน 4) วัฒนธรรมของชุมชน 5) เศรษฐกิจของชุมชน	4.09	0.73	มาก	4.31	0.67	มาก	0.05	3
	ด้านความเป็นครู								
1	มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติ และคุณลักษณะที่พึงงามอย่างเต็มความด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับระดับความและช่วงวัย	4.33	0.67	มาก	4.45	0.64	มาก	0.03	1
2	ติดตามข้อมูลข่าวสารการศึกษา สังคม การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ โดยนำมาปรับใช้/เชื่อมโยง กับเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่วนหนึ่งในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	4.22	0.70	มาก	4.36	0.68	มาก	0.03	1
3	นำแนวคิด เทคนิควิธีการ หรือความรู้ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ มาประยุกต์ใช้เป็น	4.28	0.67	มาก	4.42	0.63	มาก	0.03	1
4	ติดตามข้อมูลและปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ วิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	4.33	0.67	มาก	4.44	0.64	มาก	0.03	1
5	ริเริ่ม วางแผน หรือ เป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญา หรือสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ	4.29	0.71	มาก	4.40	0.64	มาก	0.03	1

ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 3 ตอบัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาแนวทางและรูปแบบในการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ และ 2) พัฒนารูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการศึกษาแนวทางและรูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ ประกอบกับผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่าแนวทางในการผลิตนักศึกษาครูให้เกิดสมรรถนะควรมีรูปแบบเน้นการส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาครู ดังนี้ 1) การลงมือปฏิบัติจริง โดยการฝึกฝนนักศึกษาครูให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตามสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา มีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ โดยมีอาจารย์หรือครูพี่เลี้ยงเป็น ผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา กระบวนการเรียนผ่านการปฏิบัติจริงจะทำให้นักศึกษาเข้าใจขั้นตอนการทำ ตลอดจนเกิดความรู้ใหม่จากการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง 2) การจัดกระบวนการเรียนการสอนบนพื้นฐานที่จำเป็นต่อสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา โดยการสร้างความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครู เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้และทักษะตามสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา ซึ่งนักศึกษาครูสามารถเรียนรู้ได้จากหลายแหล่งการเรียนรู้ เช่น การเรียนในชั้นเรียน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3) การเข้าร่วมอบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การจัดเวทีเสวนา หรือการศึกษา ดูงาน 4) การวัดและประเมินผล จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาครูสามารถนำมาใช้ในการประเมินชั้นเรียนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การทำวิจัย การสร้างเข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ของการสร้างเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อจัดการกับทัศนคติเชิงลบและการมีกรอบคิดยึดติดต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูก่อน แล้วจึงจัดการอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง 6) การจัดระบบโค้ช (Coaching) 7) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ 8) ส่งเสริมระบบเครือข่าย

ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 4 ตอบัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนาคู่มือการผลิตนักศึกษาครูสู่ครูมีอาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการพัฒนาคู่มือผลิตนักศึกษาครูสู่ครูมีอาชีพ พบว่า คู่มือ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) หลักการ 5) กรอบสมรรถนะ 6) โครงสร้างเนื้อหา 7) กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 8) การวัดและประเมินผล ซึ่งทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือ

ที่	องค์ประกอบของคู่มือ	ความเหมาะสม		
		Mean	SD	แปลผล
1	ที่มาและความสำคัญ	4.60	0.75	มากที่สุด
2	จุดมุ่งหมาย	4.83	0.35	มากที่สุด
3	แนวคิดพื้นฐาน	4.67	0.46	มากที่สุด
4	หลักการ	4.59	0.78	มากที่สุด
5	กรอบสมรรถนะ	4.60	0.98	มากที่สุด
6	โครงสร้างเนื้อหา	4.53	0.48	มากที่สุด
7	กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ	4.89	0.87	มากที่สุด
8	การวัดและประเมินผล	4.84	0.68	มากที่สุด
	รวม	4.69	0.67	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลสมรรถนะนักศึกษาครู พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุดของการวัดสมรรถนะนักศึกษา คือ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสมรรถนะย่อยที่อยู่ในองค์ประกอบนี้ เป็นความสามารถของครูในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การบูรณาการองค์ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักการ ทฤษฎี รูปแบบ วิธีการอย่างหลากหลายให้กับผู้เรียน เพื่อตอบสนองความแตกต่างและธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัญชลี สุขในสิทธิ์ และอนุพันธ์ คำปัน (2560) ; ภัทรพร เกษสังข์ และคณะ (2562) ; Taruc & Vargas (2021) ที่เสนอไว้ว่า ครูมืออาชีพต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำแผนการสอนและจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจ ให้มีปัญญารู้คิด มีความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียน สามารถดูแล ช่วยเหลือ พัฒนา และรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการวิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ สามารถใช้สื่อในการวัดการประเมินผลการเรียนรู้ มีการบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนรวมถึงจัดกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของนักศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า อันดับแรก ได้แก่ ทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน อาจเนื่องมาจากกระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนได้ สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ อัญชลี สุขในสิทธิ์ และอนุพันธ์ คำปัน (2560) ; ภัทรพร เกษสังข์ และคณะ (2562) ; Taruc & Vargas (2021) ที่พบว่าความต้องการจำเป็นด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้นมีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากการวิเคราะห์ผู้เรียน จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำมากำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ รวมถึงนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่และช่วยให้ครูได้แนวทาง รูปแบบในการพัฒนาควบคู่ไปกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนครูด้วยกัน และผลที่จะเกิดแก่ตัวผู้เรียนอีกด้วย ในขณะที่ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เป็นสมรรถนะที่จำเป็นอีกสมรรถนะหนึ่ง อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน จะช่วยให้ นักศึกษาครูสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน และจะช่วยให้เข้าใจถึงบริบทชุมชน และนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ อัญชลี สุขในสิทธิ์ และอนุพันธ์ คำปัน (2560) ; ภัทรพร เกษสังข์ และคณะ (2562) ; Taruc & Vargas (2021) ที่เสนอว่า ครูมืออาชีพต้องมีความร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนา และแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน รวมทั้งศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม และส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ผลการพัฒนารูปแบบการผลิตนักศึกษาครูอิงสมรรถนะ พบว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด (Mean=4.89 SD=0.68) โดยการผลิตนักศึกษาครูให้เกิดสมรรถนะมีรูปแบบที่เน้นการส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอนบนพื้นฐานที่จำเป็นต่อสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งรายบุคคลและการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการเข้าร่วมอบรม

อบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การจัดเวทีเสวนา หรือการศึกษา ดูงาน ส่งเสริมการวัดและประเมินผล ส่งเสริมการทำวิจัย ส่งเสริมการจัดระบบโค้ช (Coaching) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และส่งเสริมระบบเครือข่าย ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการเหล่านี้เป็นการเน้นให้นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติจริง ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาผู้เรียนจากการใช้กระบวนการวิจัย เพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ กับ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล และคณะ (2556); ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวี ผลพันธิน (2559); ณัฐธิดา ภูงีบ (2559); อภิภา ปรัชญพทุทธ์ (2561); Maba & Mantra (2018) ที่ได้สรุปแนวทาง ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ว่า ควรเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งรายบุคคลและการทำงานเป็นทีม ซึ่งอาจกิจกรรมที่สามารถจัดภายนอกห้องเรียนได้ เพื่อให้นักศึกษาครูได้พัฒนาสมรรถนะตามความสนใจของตน สอดคล้องกับณัฐธิดา ภูงีบ, (2559); ภณิดา ชูช่วยสุวรรณ (2562) ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การเข้าร่วมอบรมที่เป็นกิจกรรมที่ได้โต้ตอบและแสดงความคิดเห็นจะมีส่วนช่วยพัฒนาสมรรถนะได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้และทักษะ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Mantra (2017) ที่สรุปไว้ว่า การเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของสมรรถนะที่เกี่ยวกับการสอนได้ ในเรื่องการส่งเสริมการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับอภิภา ปรัชญพทุทธ์ (2561) ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การวัดและประเมินผลที่ดีควรเน้นการประเมินแบบมีส่วนร่วม เช่น การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อนการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น โดย การประเมินสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพควรมีการประเมินจากสถานการณ์จริงหรือวิดีโอบรรยายที่แสดงให้เห็นภาพการลงมือปฏิบัติจริง (Admiraal และ Berry, 2016) ในการส่งเสริมการทำวิจัย ได้มุ่งเน้นสมรรถนะการวิจัยด้านความรู้ความเข้าใจ สมรรถนะการวิจัยด้านเจตคติ และสมรรถนะการวิจัยด้านทักษะ สอดคล้องกับ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์และคณะ (2561); ภณิดา ชูช่วยสุวรรณ (2562) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการวิจัยว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนทำให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมหรือเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ถือเป็นการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูได้อย่างรอบด้าน ควรเน้นสอนการวิจัยในชั้นเรียนและเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติจริง และฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวี ผลพันธิน (2559) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยสำหรับนักศึกษาครูว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการทดลองทำวิจัยผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง ในการส่งเสริมการจัดระบบโค้ช (Coaching) ที่มีการจัดระบบโค้ชหรือการนิเทศจะเป็นการติดตามการทำงานและศึกษาพัฒนาการของนักศึกษาครูรายบุคคลระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้การสอนของนักศึกษาครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรวุฒิ แผนพรหม (2562); ภณิดา ชูช่วยสุวรรณ (2562) ที่สรุปไว้ว่า ระบบพี่เลี้ยงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการพัฒนาสมรรถนะด้านมาตรฐานจรรยาบรรณและค่านิยม และการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับนักศึกษาครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของนักศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะ ที่พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับแรกของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่เรื่อง การทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงควรมุ่งเน้นส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ การทำวิจัยในชั้นเรียนเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติจริง และฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มุ่งให้นักศึกษาครูเกิดการเรียนรู้จากสภาพ

ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมหรือเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน และเป็นการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูได้อย่างรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนต่อไป

2) การนำคู่มือฯ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งอาจปรับบางกระบวนการให้เหมาะสมเฉพาะเจาะจงตามบริบทของตนเอง เพื่อจะได้พัฒนานักศึกษาครูของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการนำคู่มือไปทดลองใช้กับนักศึกษาครูเป็นกรณีตามบริบทของมหาวิทยาลัยและศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาครูจากการใช้คู่มือฯ

2) ควรมีการศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบ สมรรถนะในด้านต่าง ๆ จำแนกตามชั้นปี เพื่อการพัฒนาได้ตรงตามระดับชั้นปี

3) ควรมีการพัฒนาเครื่องมือโดยลดจำนวนข้อรายการในแบบประเมินให้น้อยลงแต่มีคุณภาพและครอบคลุมสมรรถนะทุกเรื่อง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรผู้ให้ข้อมูลหลัก และนักศึกษาครูที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรวุฒิ แผนพรหม. (2562). *การพัฒนาเครื่องมือวัด โมเดลเชิงสาเหตุ และแนวทางการเตรียมความพร้อมครูสะเต็ม : การวิเคราะห์โมเดลพระระดับจำแนกเข้ากลุ่ม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองระบบและบริหารข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). *ดาวนโหลดสถิติอุดมศึกษา*. <https://info.mhesi.go.th/>
- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565*. <https://www.ops.go.th/th/ches-downloads/edu-standard/item/6940-2022-07-22-02-54-49>
- ชรอยวรรณ ประเสริฐผล, อนุชา กอนพ่วง, วิทยา จันทร์ศิลา และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(พิเศษ). 43-53.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวี ผลพันธิน. (2559). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยสำหรับนักศึกษาครู : การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์*. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2). 230-246.
- ณัฐธิดา ภู่อภิ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูทัศนศิลป์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2560). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.
<http://203.154.83.51/lau/admin/upload/document/731b24f454687e21dd9d045a8eb175b7b3edd63efe5939f7c19803d7c5cf4b49.pdf>
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, ปัญญา เลิศไกร และจริยา เอียบสกุล. (2561). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15(70). 65-77.
- ภณิดา ชูช่วยสุวรรณ. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา : การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทราพร เกษสังข์, อนุภูมิ คำยัง, กฤตชนรัตน์ พุทธเสน และอรรณพ เกษสังข์. (2562). สมรรถนะและการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 11(1), 132-145.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี* (พ.ศ. 2561-2580).
https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2564). *ประกาศคณะกรรมการอำนวยการทดสอบ เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเครื่องมือทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2564*. <https://www.ksp.or.th/>
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2566). *ราชกิจจานุเบกษาประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2566*. <https://www.ksp.or.th/>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิภา ปรัชญพทุธิ์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการผลิตครูเพื่อรองรับการศึกษายุค 4.0*. [รายงานการวิจัย] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สุขโนสธิ์ และอนุพันธ์ คำปิ่น. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20(20), 342-354.
- Admiraal, W., & Berry, A. (2016). Video narratives to assess student teachers' competence as new teachers, *Teachers and teaching*, 22(1). 21-34.
<https://doi.org/10.1080/13540602.2015.1023026>
- Hair Jr, J. F., Babin, B. J., & Krey, N. (2017). Covariance-based structural equation modeling in the Journal of Advertising: Review and recommendations. *Journal of Advertising*, 46(1), 163-177.
- Maba, W., & Mantra, I. B. N. (2018). *The primary school teachers' competence in implementing the 2013 curriculum*. SHS web of conference, 42.
- Mantra, I. B. N. (2017). Promoting primary school teachers' competence through dynamic interactive workshop and partnership. *International journal of linguistics*, 3(10). 1-6.
- Taruc, J.R. & Vargas, D. (2021). *Teachers competency needs assessment*.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3798536